Адыгэ макъ

№ 186 (20449)
2013-рэ илъэс
ШЭМБЭТ
ІОНЫГЪОМ и 28-рэ

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

«Тынэгу ихыгъэу тызэдэлэжьэщт»

Адыгеим и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан я XII-рэ Дунэе инвестиционнэ форумэу «Шъачэ-2013»-рэ зыфиІорэм инвестиционнэ ІофшІэным ылъэныкъокІэ сомэ миллиарди 3,2-рэ фэдиз зытефэщт зэзэгъыныгъи 4-мэ щакІэтхагъ.

Мыекъопэ районым предприятиитІу щагъэпсыщт. Алкоголь зыхэмылъ шъон лъэпкъ зэфэшъхьафхэм якъыдэгъэкІынкІэ сомэ миллион 250-рэ зыпэІухьащт заводым игъэпсын фэгъэхьыгъэ зэзэгъыныгъэ ООО-у «Индустрия-А» зыфиІорэм ипащэхэм адашІыгъ. ПсэупІэу Каменномостскэм псэолъапхъэхэм якъыдэгъэкІын фытегъэпсыхьэгъэ комплекс щашІыщт, сомэ миллиард ащ пэІухьащт. КъызэрэрадзэрэмкІэ, анахь макІэми ІофшІэпІи 150-рэ ащ къытыщт. ООО-у «Корпорациеу «ВОЛМА» зыфиІорэм игенеральнэ директорэу Юрий Гончаровым ащ епхыгъэу зэзэгъыныгъэ дашІыгъ ыкІи зэдыкІэтхагъэх.

Теуцожь районми инвестициехэр бэу къыихьащтых, ащи предприятиитІу кІэу щагъэпсыщт. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет Урысыемрэ Испаниемрэ зэдыряе предприятиеу «Агроцентр «Южный» зыфиІорэм зэдэлэжьэнығъэу дыриІэм ишІуагъэкІэ гъэфэбэпІэ комбинатым ишІын тегъэпсыхьэгъэ инвестиционнэ проектыр агъэцэкІэщт. ГъэфэбэпІэ хъызмэтым инвестициеу пэІухьащтыр сомэ миллиард 1,8-м ехъу. Районым щыпсэурэ нэбгырэ 200 фэдизмэ ІофшІапІэ агъотыщт. Гъогухэм яшІынкІэ сервис гупчэу ашІыщтым ипроект тегъэпсыхьэгъэ зэзэгъыныгъэ ООО-у «РентаТракЦентр» зыфиІорэм дашІыгъ. Инвесторым а проектым сомэ миллиони 120-рэ пэІуигъэхьан мурад иІ, ІофшІэпІэ чІыпІэхэр 100-м нэсыщтых.

«Проекти 4-ри мы охътэ благъэхэм гъэцэкІагъэ хъущтых. Инвесторым чІыгур зэригъэгъотыгъах, проект ІофшІэнхэр лъэкІуатэх, инфраструктурэми пэІухьанэу щыт ахъщэм изыІахь къыхагъэкІыгъах. Тэ талъэныкъокІэ инвесторхэм ящыкІэгъэ амалхэр зэкІэ ятэгъэгъотых», — къыІуагъ ТхьакІущынэ Аслъан журналистхэр зыдэгущыІэхэм.

Адыгеим и ЛІышъхьэ зэрэхигъэунэфыкІыгъэмкІэ, инвестициехэм алъэныкъокІэ Іофхэм язытет нахьышІу шІыгъэным иІофыгъохэм афэгъэзэгъэ Советым ІофшІэныр ыублагъ, Адыгеим ихэхъоныгъэкІэ Корпорациер илъэскІэ узэкІэІэбэжьмэ зэхащагъ. Республикэм нахьыбэу инвестициехэр щыгъэфедэгъэнхэм фытегъэпсыхьэгъэ ІофшІэнэу республикэм щызэшІуахырэм непэкІэ нахь чаныгъэ хэлъ хъугъэ, инвесторхэм яфитыныгъэхэм якъэухъумэн, предпринимательхэм ІэпыІэгъоу аратырэм нэфагъэ нахь хэлъхьэгъэн зэрэфаем анаІэ тырагъэты. Илъэсэу къэкІощтхэм республикэм нахь хэхъоныгъэ ин ышІыным пае парк шъолъырхэм ягъэпсын къыдалъытэщт, инвесторхэми къэралыгъо ІэпыІэгъу аратыщт.

Ащ нэмыкІэу экономикэ хэхъоныгъэмкІэ федеральнэ Министерствэмрэ Адыгеим иминистрэхэм я Кабинетрэ ІэкІыб къэрал экономикэм ылъэныкъокІэ зэдэлэжьэнығъэу азыфагу илъыщтым фэгъэхьыгъэ зэзэгъыныгъэм зэдыкІэтхагъэх. ІэкІыб къэрал экономикэ ІофшІэным хэлажьэхэрэм, мыщ къыхеубытэх предпринимательствэ цІыкІури гурытыри, амалышІухэр ягъэгъотыгъэнхэмкІэ ІэпыІэгъу ятыгъэныр мы документым къыделъытэ.

Республикэм и Мыекъопэ районэу зекІон ІофымкІэ анахь шъолъыр шъхьаІэу алъытэрэм иэкспозицие ихьэкІэ лъапІэу хъугъэ Урысыем и Правительствэ и Тхьаматэу Дмитрий Медведевыр. Экспозицием имакетхэм яплъыхэ зэхъум, Адыгеим и ЛІышъхьэ Дмитрий Медведевым къыфиІотагъ проектэу Лэгъо-Накъэ игъэцэкІэн игъэкІотыгъэу зэрэкІорэм фэгъэхьыгъэу. ГущыІэм пае, къушъхьэлъэ чІыпІэхэу, зыгъэпсэфыпІэ шъолъырхэм къахиубытэхэрэм, лыжэхэмкІэ къащакІухьаным фытегъэпсыхьагъэу щытхэм япхыгъэ инфраструктурэм джырэкІэ сомэ миллиарди 2,4-рэ пэІуагъэхьэгъах. Автомобиль гъогукІэхэр ыкІи лъэмыджхэр ашІыгъэх, электроэнергиер зэрыкІощт линиехэри агъэпсыгъэх. Урысыем и Правительствэ и Тхьаматэ хигъэунэфыкІыгъ псэуалъэм узыІэпищэу зэрэщытыр ыкІи ар гъэцэкІагъэ хъуным зэрэщыгугъырэр. Ежьыми къыІуагъ республикэмкІэ мэхьанэшхо зиІэ а зекІо лъэныкъо иным изэшІохынкІэ ишІуагъэ къыгъэкІоным зэрэфэхьазырыр. Республикэм иэкономикэкІэ ащ шІогъэшхо къызэрихьыщтри хигъэунэфыкІыгъ.

«Дунэе инвестиционнэ форумым Адыгеир зэрэхэлажьэрэм мэхьанэшхо иІ, республикэм амалэу иІэхэр инвесторым нэрылъэгъу фэшІыгъэнхэмкІэ ащ ишІуагъэ къэкІощт. БгъуитІумкІи федэ къэзыхьыщт проектхэм язэшІохын ехьылІэгъэ игъэкІотыгъэ зэдэгущыІэгъу щыІагъ. Анахь шъхьаІэу тыкъызыпкъырыкІырэр инвесторым тынэгу фихыгъэу, Іофыр зытетым тыдэмыхэу тизэдэгущыІэгъухэр дгъэпсынхэр ары. ТизэфыщытыкІэхэм цыхьэзэфэшІыныгъэр алъапсэу щытын фае», — къыІуагъ ТхьакІущынэ Аслъан.

Сомэ миллиард 40-м ехъу зыпэІухьащт проект ыкІи предложение 30 фэдиз Адыгеим форумым къырихьылІагъ. Джащ фэдэу бизнес-проектхэм язэшІохынкІэ инвестиционнэ площадкэ 56-рэ фэдиз къыддэлэжьэщтхэм игъо афалъэгъугъ.

Мы аужырэ илъэситфым Адыгеим иэкономикэ пстэумкІи халъхьагъэр фэди 2,5-кІэ нахьыбэ хъугъэ ыкІи инвестициехэмкІэ сомэ миллиард 88-м нэсыгъ.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ ипресс-къулыкъу

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Іоныгъом и 28-р — машинэшІым и Маф

Адыгэ РеспубликэмкІэ машинэшІыным иІофышІэхэу ыкІи иветеранхэу лъытэныгъэ зыфэтшІыхэрэр!

Шъуисэнэхьат епхыгъэ мэфэкІым фэшІ тышъуфэгушІо!

АдыгеимкІэ машинэшІыныр промышленностым илъэныкъо шъхьаІэхэм язэу ренэу щытыгъ ыкІи къэнэжьы. ЛъэныкъуакІэхэр гъэфедэгъэнхэмкІэ ыкІи производствэм нахь псынкІэу хэхъоныгъэ ышІынымкІэ мы отраслэр ары непэкІэ анахь кІочІэ ин зыдэщыІэр.

МашинэшІхэм Іофэу агъэцакІэрэм шІуагъэу къытырэм елъытыгъ хъызмэтым инэмыкІырэ лъэныкъохэми гъэхъагъэу ашІыщтхэр зыфэдэщтхэр. МашинэшІыным ихэхъоныгъэ бэкІэ елъытыгъ промышленностым зыкъызэриІэтыщтыри, социальнэ-экономикэ мэхьанэ зиІэ проектышхохэр щыІэныгъэм зэрэщыпхыращыщтхэри.

Тицыхьэ телъ Адыгеим имашинэшІ предприятиехэм ащылажьэхэрэм яІэпэІэсэныгъэ, яхъупхъагъэ ишІуагъэкІэ къыдагъэкІырэ продукциер джыри нахь дэгъу зэрэхъущтым.

Тыгу къыддеІэу зэкІэми тышъуфэлъаІо псауныгъэ пытэ, щыІэкІэшІу шъуиІэнэу, Адыгэ Республикэмрэ зэдытие Хэгъэгушхоу Урысые Федерациемрэ яфедэ зыхэлъ Іоф пстэуми гъэхъэгъакІэхэр ащышъушІынхэу!

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ и Указ

ЩытхъуцІэу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ юрист» зыфиІорэр Т.И. Ларинамрэ А.М. Сихъумрэ афэгъэшъошэгъэным ехьылІагъ

Адыгэ Республикэм хэдзын Іофыр нахьышІоу щызэхэщэгъэным ылъэныкъокІэ гъэхъагъэу яІэхэм ыкІи гуетыныгъэ фыряІэу Іоф зэрашІэрэм апае щытхъуцІэу «**Адыгэ Республикэм изаслуженнэ юрист**» зыфиІорэр афэгъэшъошэгъэнэу:

Ларина Татьянэ Иван ыпхъум — къалэу Мыекъуапэ хэдзынхэмкІэ ичІыпІэ комиссие итхьамат,

Сихъу Азамат Мыхьамэт ыкъом — Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкІэ и Гупчэ комиссие и Аппарат зэхэщэн-правовой ІофхэмкІэ иотдел ипащ.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан
къ. Мыекъуапэ,
Іоныгъом и 25-рэ, 2013-рэ илъэс
N 125

Iофыгъо шъхьаIэхэм атегущыIагъэх

Социальнэ-Iофшlэн зэфыщытыкlэхэр гъэзекlогъэнхэм фэгъэзэгъэ республикэ лъэныкъуищ комиссием изэхэсыгъо тыгъуасэ Мыекъуапэ щыкlуагъ. Ар зэрищагъ Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ игуадзэу Наталья Широковам.

Урысые Федерацием и Президентэу Владимир Путиным иунашъоу «Къэралыгъо социальнэ политикэм игъэцэкlэн фэгъэхьыгъэ Iофтхьабзэхэр» зыфиIорэм къыдыхэлъытагъэу гъэсэныгъэм Iоф щызышIэхэрэм ялэжьапкlэ къэlэтыгъэным ылъэныкъокlэ республикэм иIофхэм язытет зыфэдэр къыриIотыкlыгъ АР-м гъэсэныгъэмрэ шlэныгъэмрэкlэ иминистрэ игуадзэу Надежда Кабановам.

Зэфэхьысыжьхэм къызэрагъэлъэгъорэмкlэ, 2011 — 2012-рэ илъэсхэм гъэсэныгъэм иучреждениехэм ащылажьэхэрэм ялэжьапкlэ гурытымкlэ фэдитIу хэхъуагъ. Илъэсэу тызыхэтым иапэрэ мэзих пштэмэ, республикэм икlэлэегъаджэхэм ялэжьапкlэ гурытымкlэ сомэ мин 20-м, кlэлэпIухэм гурытымкlэ сомэ мин 15-м ехъугъ. Джащ фэдэу кlэлэегъаджэхэм квалификациеу яlэм елъытыгъэу къафыхагъахъощтыгъэ ахъщэр нахьыбэ ашlыгъ.

УФ-м и Президент къыгъэуцугъэ пшъэрылъхэр гъэцэкlэгъэным пае кlэлэегъаджэхэм ялэжьапкlэ ихэгъэхъон 2013-рэ илъэсым АР-м ибюджет къыхахыгъэ сомэ миллиони 125,8-м ехъу, ащ нэмыкlэу федеральнэ бюджетым къытIупщыгъэ сомэ миллиони 131,7-р пэlуагъэхьагъ. Гъэсэныгъэм иучреждениехэм ащылажьэхэрэм ялэжьапкlэ ихэгъэхъонкlэ ахъщэр зэримыкъурэм ыпкъ къикlыкlэ гумэкlыгъохэр къэуцугъэх нахь мышlэми, япшъэрылъхэр зэрагъэцэкlэщтым зэрэпылъхэр Н. Кабановам къыхигъэщыгъ.

Iофшlэным ылъэныкъокlэ щыlэ фитыныгъэхэр мыукъогъэнхэм фэшl шlэгъэн фаехэм, ащкlэ Iофшlапlэ языгъэгъотыхэрэм хэбзэгъэуцугъэр зэрагъэцакlэрэм къытегущыlагъ Iофшlэнымкlэ къэралыгъо инспекциеу АР-м щыlэм ипащэу Сихъу Русиет.

Мэхьанэшхо зиlэ Iофыгъоу къызэрэугъоигъэхэр зытегущыlагъэхэр АР-м ибюджет ипроект къыдыхэлъытагъэу 2014-рэ илъэсым социальнэ лъэныкъохэм апэlуагъэхьащт мылъкум игъэпсын екlолlэкlэ шъхьаlэу къыфэгъотыгъэн фаехэр ары. Мыщ фэгъэхьыгъэ игъэкlотыгъэ гущыlэ къышlыгъ АР-м финансхэмкlэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Елена Литвиновам.

ПlАТlЫКЪО Анет.

ТыфэгушIо!

*Шlу дэдэ тлъэгъоу, лъытэныгъэшхо зыфэтшlырэ тинахьыжъ лъапlэу **ДЖЭЛЭУКЪО Любэ** имэфэкl мафэ фэшl тыфэгушlо.*

Псауныгъэ пытэ иlэнэу, иунагъо бэрэчэтныгъэ илъынэу, икъорылъф-пхъорэлъфхэм яхъяр ылъэгъунэу тыфэлъаlо.

Илъфыгъэхэр, инысэхэр, икъорылъф-пхъорэлъфхэр.

КъыздикIыгъэхэм агъэкIожьыгъэх

Урысые Федерацием исынхэу ыкlи Iоф щашlэнэу фитыныгъэ зимыlэгъэ нэбгыри 8-р Iоныгъом и 19-м хьыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкъу и ГъэIорышIапIэу Адыгэ Республикэм щыlэм егъэзыгъэ Iофкlэ тикъэралыгъо ригъэкlыжьыгъэх.

Хьыкумым унашъоу ышlыгъэм диштэу, УФ-м ихэбзэгъэуцугъэ зыукъуагъэхэу Узбекистан къикlыгъэхэм административнэ пшъэдэкlыжь арагъэхьыгъагъ.

Хэбзэгъэуцугъэр зыукъуагъэхэр охътэ гъэнэфагъэм зыщаlыгъэхэрэ хэушъхьафыкlыгъэ учреждениехэу поселкэу Тульскэмрэ Кощхьэблэ районымрэ ащыlэхэм Узбекистан ицlыфхэу ачlэсыгъэхэр къалэу Краснодар иаэропорт ращэлlэжьыгъэх. Рейсэу «Краснодар — Ташкент» зыфиlорэм ахэр рагъэтlысхьажьыхи, къыздикlыгъэхэм агъэкlожьыгъэх.

Хьыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкъу и ГъэIорышIапIэу АР-м щыIэм ипресс-къулыкъу.

Зылъыхъущтыгъэхэ нэбгыри 4-р къаубытыгъэх

Адыгэ Республикэм хэгъэгу кlоцl Iофхэмкlэ и Министерствэ къызэритырэмкlэ, Iоныгъом и 16-м къыщегъэжьагъэу и 22-м нэс республикэм бзэджэшlэгъэ 65-рэ щызэрахьагъ. Ахэр — гъэпцlагъэ зыхэлъ бзэджэшlэгъи 9, тыгъуагъэхэу 25-рэ, хъункlэн бзэджэшlагъэу 2, экономикэм ылъэныкъокlэ хэбзэгъэуцугъэр гъогогъуи 3-рэ аукъуагъ, нэмыкlхэри. Бзэджэшlагъэ зезыхьэгъэ нэбгырэ 65-рэ хэбзэухъумэкlо къулыкъухэм агъэунэфын алъэкlыгъ, зэхафыгъэр процент 92-м ехъу.
Блэкlыгъэ тхьамафэм Адыгеим игъогухэм хъугъэшlэгъи 8 къатехъухьагъэу гъогу-патруль къулыкъум ыгъэунэфыгъ. Ахэм къахэкlыкlэ нэбгыри 9-мэ шъобж зэфэшъхьафхэр атещагъэхэ хъугъэ. Ешъуагъэу рулым кlэрысхэу водитель 58-рэ къаубытыгъ.

Краснодар краим ит станицэу Рязанскэм пхырыкlырэ гъогу мы мафэхэм хъугъэшlагъэ къытехъухьагъ. А уахътэм Адыгэ Республикэм хэгъэгу кlоцl Iофхэмкlэ и Министерствэ гъогурыкlоныр щынэгъончъэнымкlэ икъэралыгъо инспекцие икъулыкъушlэхэр рейдым къикlыжьыхэзэ а хъугъэ-шlагъэм къырихьылlагъэх. Апэ машинэм исыгъэ пассажирхэм lэпыlэгъу афэхъугъэх. Охътабэ тырамыгъашlэу полицием идежурнэ часть фытеуагъэх, lэпыlэгъу псынкlэми къеджагъэх. Аварием хэфэгъэ ВАЗ-2107-м нэбгыри 4 исыгъ, ахэм ащыщэу тlур сабыих. Ахэм япсауныгъэ изытет уигъэрэзэнэу зэрэщымытыр полицейскэхэм къыдалъытэзэ, Шытхьалэ дэт гупчэ сымэджэщым псынкlэу ащагъэх. Медицинэм иIофышIэхэм къызэраlуагъэмкlэ, шъобж хьылъэхэр зытещэгъэ цlыфхэм ящыкlэгъэ медицинэ lэпыlэгъу игъом арагъэгъотыгъ, джырэ уахътэм ахэм япсауныгъэ изытет нахь зэтеуцожьыгъ.

Бзэджэшlагъэ зезыхьагъэу зылъыхъущтыгъэхэ нэбгыри 4-р полицием иIофышIэхэм къаубытыгъэх, ахэм ащыщэу 3-р федеральнэ розыскым итыгъэх.

Республикэм ихэбзэухъумэкlо къулыкъухэм оперативнэ-лъыхъон Iофтхьабзэхэр рагъэкlокlыхэзэ, къалэу Москва щыщ хъулъфыгъэу илъэс 36-рэ зынибжьыр къаубытыгъ. 2009-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу Урысыем икъэлэ шъхьаlэ иполицейскэхэр мыщ лъыхъущтыгъэх.

Зэрагъэунэфыгъэмкlэ, илъэси 4-кlэ узэкlэlэбэжьымэ мы хъулъфыгъэм унэе предприятие къызэlуихымэ шlоигъоу банкым сомэ миллиони 5 чlыфэу къыlихыгъ. Ау ар зищыкlагъэм пэlуимыгъахьэу, ежь зэрэфаеу ыгъэфедагъ. Ащ къыхэкlыкlэ уголовнэ Iоф къызэlуахыгъагъ. Хьыкумым унашъоу ышlыгъэм диштэу, хэбзэгъэуцугъэр зыукъуагъэу чlыфэр зымыпщыныжьырэм илъэси 8 хьапс тыралъхьагъ. Мы уахътэм къыщегъэжьагъэу илъэсипlым къыкlоцl хъулъфыгъэм зигъэбылъэу хэтыгъ, Мыекъуапэ нэlуасэу щыриlэхэм адэжь тlэкlурэ исыгъ, Iофшlапlи лъыхъугъ. Бзэджэшlэхэр охътэ гъэнэфагъэм зыщаlыгъэхэрэ чlыпlэм ар чlэс, Москва ихэбзэухъумэкlо къулыкъухэу лъыхъущтыгъэхэм макъэ арагъэlугъ.

Илъэс 85-рэ зыныбжь пенсионеркэм УФ-м хэгъэгу кlоцl Iофхэмкlэ и Министерствэ иотделэу Мыекъуапэ щыlэм идежурнэ часть мы мафэхэм зыкъыфигъэзагъ. Ащ къызэриlуагъэмкlэ, амыгъэунэфыгъэ хъулъфыгъэ горэ иунэ къихьи, иахъщэлъэ lэкlитlуи кlиlэжьыгъ. Бзэджашlэм итеплъэ зыфэдагъэри, щыгъыгъэхэри зыныбжь хэкlотагъэм полицием иIофышlэхэм дэгъоу къафиlотагъ. Нэужым хэбзэухъумэкlо къулыкъухэм зэхащэгъэ оперативнэ Iофтхьабзэхэм яшlуагъэкlэ, бзаджэшlагъэр зезыхьагъэу зэгуцэфэхэрэ хъулъфыгъэр автобусхэр къызыщыуцухэрэ чlыпlэ горэм lутэу къыщаубытыгъ. Ащ илъэс 34-рэ ыныбжь, тикъэлэ шъхьаlэ щэпсэу. Зыныбжь хэкlотэгъэ бзылъфыгъэм шlуиштэгъэ ахъщэм инахьыбэр ащ къыхахыжьыгъ.

Къаубытыгъэм къызэриlуагъэмкlэ, пенсионеркэр изакъоу зэрэпсэурэр ыкlи ащ зи lэпыlэгъу къызэрэфэмыхъущтыр дэгъоу ышlэщтыгъ. Хъулъфыгъэм Iоф ышlэрэп, ыпэкlэ хьапсым дэсыгъ. Уголовнэ Iоф къызэlуахыгъ, зэхэфынхэр макlох.

КIымафэм шъуфэхьазыра?

Кlымафэ чъыlэр къэсынкlэ зи арэп къэнэжьыгъэр, арышъ, Мыекъуапэ щыпсэухэрэм унэхэр агъэфэбэным пае хьакухэу пхъэкlэ е шlомыкlыкlэ агъэплъыхэрэр зилэхэм ыкlи зыгъэфедэхэрэм джы рагъэжьэнышъ, ахэр зэрагъэхьазырыщтхэм егупшысэнхэ фае. Зыщыпсэухэрэ унэхэр хьакукlэ зэрагъэплъыхэрэр ары нахьыбэрэмкlэ машlом зыкъиштэныр къызхэкlырэр.

Ащ пае ууплъэкlун фаехэр:

— зыгорэкlэ зэгочыгъэхэр хьакум иlэмэ, ахэр дэгъоу ятlэкlэ уижьынхэ фае. Онджэкъэу унашъхьэм тетым чагъэ иlэмэ нахь псынкlэу къэплъэгъущт зыбгъалэкlэ;

— хьакум иlугъоикlыпlэхэм яжьэ ащызэlукlагъэмэ, мэзитlум къыкlоцl зэ плъэкlын фае. Яжьэр сты зыхъукlэ, температурэ ин къеты, ащ чырбыщым ипытагъэ зэщигъэкъон ылъэкlыщт. Нэужым чырбыщыр ыгъэчэщт;

— унашъхьэмкlэ трубэр рыкlо зыхъукlэ, ащ ышъхьэ телъымрэ унашъхьэм къызыкlэнэн ылъэкlынэу тыралъхьагъэмрэ азыфагу сантиметрэ 13-м мынахь макlэу илъын фае.

Машlо къэмыхъуным пае шlомыкl стыгъэхэр зыгорэкlэ хьакум къизыхэмэ тефэнхэу гъучl такъыр иинагъэкlэ сантиметрэ 50 — 70-рэ хъоу пчъэ цlыкlум ычlэгъ теплъхьан фае.

Мебелэу стын зылъэкlыщтхэр (шкафхэр, столхэр, пхъэнтlэкlухэр ыкlи нэмыкlхэр) хьакум метрэм нахь мымакlэу пэчыжьэхэу щытынхэ фае.

Хьакур зыщызэхэбгъэнэгъэ уахътэм укlэрыкlы е сабыйхэр ащ фэсакъынхэу унашъо афэпшlы хъущтэп.

Ыпэкlэ къэтlогъэ щыкlагъэхэр зыгорэкlэ шъуихьакумэ ялэмэ, псынкlэу жъугъэтэрэзыжьынхэ фае. Агъэтэрэзыжьынэу е елэзэжьынхэу хьакум кlэрыбгъахьэ хъущт закъохэр мыщ фэдэ хэукъоныгъэхэр зыгъэтэрэзыжьынхэм ифитыныгъэ къязытырэ тхылъхэр зиlэ цlыфхэр ары.

Лъытэныгъэшхо зыфэтшlэу Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэр! Хьакухэм, каминхэм, хьамамэхэм яшlын шапхъэу пылъхэр шъумыукъох, машlом зыкъимыштэным епхыгъэ Iофыгъохэр жъугъэцакlэх. Ащ амалышlухэр къытыщтых шъуищыlэныгъэ рэхьатынымкlэ, сыд фэдэрэ лъэхьани машlом зыщышъуухъумэн шъулъэкlыщт, икъоу шъуихьакухэми, нэмыкlэу машlор зыщыжъугъэфедэхэрэми зэпымыоу Iоф ашlэщт.

МашIор щынэгъончъэнымкIэ Мыекъуапэ икъулыкъу иинспекторэу С. ДАВЫДОВ.

Ныдэлъф мэкъамэхэм ялъагъу

(КъызыкIэлъыкIорэр Iоныгъом и 24-м къыдэкIыгъэ номерым ит).

Дзэм сызщыIэгъэ илъэсхэр

1963-рэ илъэсым чъэпыогъум дзэ къулыкъум сызэрэкIощтымкIэ тхылъ къысфагъэхьыгъ. А лъэхъаным Советскэ дзэм исатырхэм къулыкъу ащихьынэр хэти ипшъэрылъэу ылъытэщтыгъ. Непэ «дедовщинэкIэ» заджэхэрэм фэдэ а лъэхъаным щыIагъэп. Зыми къулыкъум зыщидзыещтыгъэп, зигъэбылъыни хэхьажьынэу е ахъщэ ытынышъ, къулыкъур ымыхьынэу ыгу къихьэщтыгъэп. Дзэм зыщыдащыхэрэ мафэхэр мэфэкI шъыпкъэм фэдэу хъущтыгъэх. Сяни, сшынахьыжъэу Рэмэзани, сятэу нэмыкI унагъо зиIэ хъугъэри зэхэтхэу, сиIахьылхэри къырагъэблагъэхи, гушIогъо зэхахьэ ар хъугъагъэ. А мафэм ехъулIэу къэкIуагъэх сянэшыпхъоу Улапэ дэс Щамсэт икIэлэцIыкIухэр игъусэхэу, сянэшэу Исхьакъ ыкIи нэмыкIхэр. Пчыхьэм орэд къэтIуагъ, тыкъэшъуагъ. Пщынэм къезгъаIощтыгъэр районым щыцIэрыIо пщынаоу Псэунэкъо Зой. ХьакIэхэри Iахьылхэри къысэлъэIугъэх гитарэм къезгъаIозэ орэд къэсIонэу. Гитарэр къасшти орэдэу «Ным фэкIо» зыфиIорэр къызысэIом, бзылъфыгъэхэр зэкIэ нэку-нэпс хъугъагъэх, сянэ гъыгъагъэ. ЯтIонэрэ мафэм Пашковскэм дэс сшыпхъоу Сэламэт Iанэ къытфишIи, синыбджэгъухэу Краснодар дэсхэр къыригъэблэгъагъэх. Дэгъоу тыщысыгъ, тычэфыгъ.

Дзэ къулыкъум ащэщтхэр къызэкIолIэгъэхэ пунктым гитарэр сIыгъэу сыкъэсыгъ. Частэу зыдагъэкIощтхэр зэхафыхэфэ нэс сэ гитарэм къезгъэIуагъ ыкIи орэд къыдэсIуагъ. Силэгъу кIалэхэу къулыкъум ежьэгъэ нэбгырипшI пчъагъэмэ сыкъаухъурэигъагъ. Краснодар вокзалым нэс сыкъэзгъэкIотагъэхэр сшэу Рэмэзанэрэ КраснодаркIэ синыбджэгъухэмрэ ары. Гъогур кIыхьагъэ, мэшIокум ишъхьанызгъупчъэхэмкIэ сурэт зэфэшъхьафыбэ тынэ къыпэшIуафэщтыгъэ: лэжьыгъэр зыIуахыжьыгъэ губгъохэр, шъоф нэкIхэр, шъо зэфэшъхьаф зиIэ мэзхэр ыкIи нэмыкIхэр. Тикрай нахь пэчыжьэ тыхъу къэс чIыопсыри нахь лъэшэу зэблэхъущтыгъ. ТыкъылъыкIуатэ къэс нахь чъыIэ хъузэ, осыр зытелъ чIыпIэхэр, мыл зытехъогъэ псыхъохэр къэлъагъохэу фежьагъэх. Тэ къыдгурыIуагъ мэшIокур Сыбыр зэрэкIорэр.

Плацкарт вагоным ренэу орэд къыщысIуагъ. КIалэхэри ягуапэу къыздежъыущтыгъэх. Вагоным Датхъужъ Шумафэ нэIуасэ сыщыфэхъугъ. Ар кIэлэ лъэпэ-лъагэу, пытэу зэрэзэхэлъым къыхэкIэу адрэхэм къахэщыщтыгъ. Нэужым къэсшIагъ самбэмкIэ мастерэу ар зэрэщытыр. НэбгыритIум илъэсищым къыкIоцI зы часть тызэдыхэтыгъ.

Сыдэу щытми, къалэу Кемеровэ тыкъэсыгъ. Вагоным тыкъикIынышъ, тыкъызэхэуцонэу къытаIуагъ. Ос телъыгъ, чъыIэр градус 15-м нэсыщтыгъэ. Ащ лъыпытэу хьамамэм тащи зыкъытагъэгъэпскIыгъ, тшъхьэхэр аупсыгъэх, дзэкIолI шъуашэр къытщалъи, частым тыкIуагъ. Тызагъашхэм ыуж казармэм тащагъ. ТкIэлъыщтхэр къытатыгъэх, пIэкIорыр зэрэтшIыжьыщтыри къытагъэлъэгъугъ. Пчыхьэм сыхьатыр 11-м тагъэгъолъыжьыгъ. Сыдэу щытми, дзэ къулыкъум изыфэгъэхьазырын къыдилъытэхэрэр зэкIэ мэзитIум къыкIоцI тIэ къидгъэхьагъэх.

Пчэдыжьым сыхьатыр 7-м тыкъагъэтэджыгъ. ЗэкIэми тызэхэтэу тычъэзэ мэз цIыкIум тынэсыгъ. Старшэ лейтенантэу командирэу тиIагъэм ылъэкъуацIэ къэсшIэжьырэп, ау мэкъэ пхъашэкIэ чIыгум тытегъолъхьанышъ, сапернэ къазгъыр цIыкIухэмкIэ окопхэр ттIынхэу унашъо къытфишIыгъ. ЧIыгур щтыгъагъэ ыкIи тащыщ горэми сантиметрэ заул нэмыIэми ытIын ылъэкIыгъэп. КъэпIопэн хъумэ, жъалымыгъэкIэ къыддэзекIохэу къыхэкIыщтыгъэ, ау тыныбжьыкIэти ар къыдгурыIощтыгъэп ыкIи унашъоу къытфашIырэр зэкIэ зэрэдгъэцэкIэщтым ыуж титыгъ.

Музыкальнэ взводым щыщхэр мафэм тадэжь къакIохи Iэмэ-псымэхэм ащыщ горэм къезыгъаIорэ къытхэтмэ зэрагъашIэмэ ашIоигъоу къытхэупчIыхьагъэх. Сэ къызэрезгъаIорэм къедэIухи, музыкальнэ взводым сыхагъэхьагъ. Частэу сызыхэтым музыкант дэгъукIэ сигугъу щашIэу рагъэжьагъ. Джащ къыщегъэжьагъэу анаIэ нахь къыстетэу ыкIи къысфэгумэкIыхэу хъугъэ. Датхъужъ Шумафэу сигъусагъэр я 4-рэ ротэм хэфагъ.

Общественнэ порядкэм икъэухъумэнкIэ Министерствэм ичастэу сызыхэфагъэм къулыкъур пхьыщтмэ ищыкIэгъэ амалхэр зэкIэ иIагъэх. Щэу зэтет унэшхом иказармэхэр нэфынэх, шхапIэр, балкон зиIэ клубэу чIыпIэ 400-м телъытагъэр ыкIи нэмыкIхэр. Тхьаумэфэ мафэхэм а клубым фильмэхэм тыщяплъыщтыгъэ, концертхэм тыщядэIущтыгъэ.

Музыкальнэ взводэу сызыхэтым трубар къыщысати псынкIэу къезгъэIоным зыфэзгъэсэнэу къысаIуагъ, сыда пIомэ нотэхэр дэгъоу сшIэщтыгъэх. Оркестрэм хэтын фэе музыкантхэм япчъагъэ икъущтыгъэп. Сишъыпкъэу сызыфагъэзэгъэ Iофым ыуж сихьагъ ыкIи дэхэкIаеу сIэ къизгъэхьагъ. Къулыкъур зыщысхьыгъэ илъэсхэм къакIоцI автоматымкIэ сыоным, строим тэрэзэу сыхэтыным зызэрафэзгъэсагъэм нэмыкIэу сыхьат пчъагъэрэ мафэм къыкIоцI музыкэм сыпылъыным иамал сиIэ хъугъагъэ. Бзэпси 6 хъурэ гитарэр сIэ къизгъахьэу, аужыпкъэм музыкальнэ училищым щатырэ урокхэм сачIэсэу езгъэжьагъ.

А лъэхъаным къезгъаIощтыгъэхэм ащыщыгъэх: Шопен ияблэнэрэ вальс, Вила-Лобос, Джулиани аусыгъэхэр, урыс лъэпкъ орэдхэу «Ивушка», «На заре ты ее не буди» зыфиIохэрэм атехыгъэхэр ыкIи нэмыкIхэр. Къулыкъур зыщысхьырэ ятIонэрэ илъэсым эстраднэ ансамблэ зэхэсщагъ ыкIи хорым пэщэныгъэ дызесхьэ хъугъэ. Сэр-сэрэу оркестрэм къыригъэIощтхэри хорым къыIощтхэри зэзгъафэщтыгъэх. Къалэм ичIыпабэхэм ыкIи къулыкъур зыщысхьырэ частым концертхэр бэрэ къащыттыщтыгъэх. Духовой оркестрэр демонстрациехэу ыкIи мэфэкI Iофтхьабзэхэу къалэм щызэхащэхэрэм ахэлажьэщтыгъ. А лъэхъаныр ары апэрэ орэдэу «Солдатская строевая» зыфиIорэр зысыусыгъэр. Ар тичасть фэгъэхьыгъагъ. Къохьэпlэ-Сыбыр дзэ шъолъырым къыщыдэкIыщтыгъэ гъэзетым орэдыр къихьэгъагъ. Пчыхьэ къэс тичасть хэт дзэкIолIхэр духовой оркестрэм а орэдыр къыригъаIозэ строим хэтхэу кIощтыгъэх. ПIопэн хъумэ, частым игимнэу ар хъугъэ. Охътэ тIэкIу тешIагъэу Новосибирскэ сырагъэблэгъагъ. А шъолъырым ихор сиорэд къыригъэIуагъ ыкIи щытхъу тхылърэ тадэжь тIэкIурэ сыкъэтыным иIизынрэ къысатыгъагъэх.

Анахь гушIогъо хъугъэ-шIагъэу сэркIэ а лъэхъаным щытыгъэр Сыбыр къулыкъу щызыхьыщтыгъэ сшэу Шыхьам ошIэ-дэмышIэу садэжь къызэрэкIогъагъэр ары. Тызэгъусэу къалэм къыщыткIухьагъ, тигупсэхэр, тинэIуасэхэр тыгу къэдгъэкIыжьыгъэх. ЕтIанэ рестораным тышхэнэу тыкIуагъ. Шхын IэшIу зэфэшъхьафхэр къаригъэхьыгъэх. Къысэплъи, макIэу щхи къысэупчIыгъ:

— Сыд джыри пшхынэу узыфаер?

— Тхьауегъэпсэу, сшынахьыжъ, садэжь укъакIуи сыбгъэгушIуагъ, джы мары IэшIоу сыогъашхэ, ау тянэ ышIыгъэ борщыр згъотыгъагъэемэ...

Шыхьам щхи къысиIуагъ: «Тянэ иборщ зыпшхыщтыр къулыкъур уухымэ ары».

Нэужым, илъэсыбэ тешIэжьыгъэми, тиIахьылхэр къызщызэIукIэхэрэм къыздэсэмэркъэузэ сигущыIэхэр къыкIиIотыкIыжьыщтыгъэх.

Ремесленнэ училищым елъытыгъэмэ, дзэ къулыкъум епхыгъэ илъэсхэр бэкIэ нахь гуфэбэныгъэ хэлъэу сыгу къэкIыжьых. Казармэу тызэсэгъагъэр, илъэсищэ сызщычъыегъэ пIэкIорыр, ренэу тыздэкIощтыгъэ клубэу музыкэм епхыгъэ уахътэр зыщыдгъакIощтыгъэр бэрэ пкIыхьэ сэлъэгъух. Бэрэ сыгу къэкIыжьых Краснодар къыздыращыгъэгъэ кIалэхэу къулыкъур къыздэзыхьыгъэхэр, Москварэ Подмосковьемрэ къарыкIыгъагъэхэр, командирэу сиIэгъэ капитанэу Боборыкиныр. Ар цIыф пхъашэу, къыпфигъэгъунэу щымытыгъэми, ыгу къызэрэтфэгъурэр зэхатшIэщтыгъ. ЗыкIи ахэр сщыгъупшэхэу къыхэкIырэп.

Илъэсыбэ тешIэжьыгъэу, 1975-рэ илъэсым жъоныгъуакIэм, Кисловодскэ зыщызгъэпсэфызэ ротэмкIэ командирэу сиIэгъэ, нэужым полковник хъугъэ лIым сыIукIэгъагъ. Къалэу Кемеровэ щызэдэдгъэкIогъэ илъэсхэр гуфэбэныгъэ хэлъэу тыгу къэдгъэкIыжьыгъэх.

Дэгъу Датхъужъ Шумафэрэ сэрырэ зы къалэ тызэрэдэсыр. ТызызэIукIэкIэ IаплI фабэм ыуж тиныбжьыкIэгъум епхыгъэ гукъэкIыжьхэм тахелъасэ.

Дзэ къулыкъум ыуж

1966-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу 1978-м нэс, Тбилиси дэт консерваторием сычIэхьэфэ, хъугъэ-шIэгъэ зэфэшъхьафыбэ спэкIэкIыгъ. Ренэу зыгорэм сылъыхъуущтыгъ. ЗэрэсшIошIыщтыгъэмкIэ, самодеятельнэ художественнэ коллектив тэрэз зэхасщэу, цIыфхэм сиIофшIагъэ агу рихьмэ, сырэзэнэу ары. Ау сызщыгугъыщтыгъэ рэзэныгъэр ащи къысфихьыгъэп. Нэужым филармонием сыкIонэу исхъухьагъ, «ары сэ сищыкIагъэр» сIощтыгъэ. Ау охътэ тIэкIу зытешIэм, ащи сыкъыIукIыжьыгъ. «Хьау, сэ сиоркестрэ сиIэн фае» сIоти рестораным, оркестрэм ипащэу сыIухьэщтыгъ. Адыгэ композиторхэм аусыгъэхэр оркестрэм къырезгъаIощтыгъ, радиом щытестхэщтыгъэх, сыдэу хъуми, оркестрэри чIэсыдзыжьыщтыгъ. ЕтIанэ лъэпкъ хор зэхэсщэнэу тесыубытагъ ыкIи ар къыздэхъугъ. Лъэпкъ коллективхэм я Всесоюзнэ зэнэкъокъоу щыIагъэм хорыр щатекIуагъ. Ау ари сищыкIэгъэ дэдэм лъыкIэмыхьэу слъытагъэ.

Шъыпкъэ, а уахътэм къыкIоцI гушIуагъохэри сищыIэныгъэ къыхэхъухьагъэх: къэсщагъ, къо къысфэхъугъ, культурэмкIэ институтым сычIэхьагъ, унэ къысатыгъ.

Сэ бэрэ къысщытхъущтыгъэх, IэпэIэсэныгъэ зыхэлъ музыкант дэгъоу салъытэзэ къыспатхыхьэщтыгъэри бэ, ащ дакIоуи саубыщтыгъэ. Анахьэу музыкальнэ гъэсэныгъэ икъу симыIэу ары сызфагъэмысэщтыгъэр. Илъэс 12-м къыкIоцI, 1966-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу 1978-м нэс, организацие 16-мэ Iоф ащысшIагъ, ащыщхэм тIурытIо саIухьэу къыхэкIыгъ. Джыдэдэм илъэсхэри чIыпIэу сызщылэжьагъэхэри къин зэхэсфыжьынкIэ, ау сищыIэныгъэ ахэр къызэрэщызэкIэлъыкIуагъэхэм тетэу къэсIотэшъумэ сеплъын.

(Джыри къыкIэлъыкIощт).

ЛЪЭПКЪ ИСКУССТВЭР — ТИБАИНЫГЪ

Адыгэ шъуашэм тамэ реты

Адыгэ шъуашэм тамэ езытырэмэ ащыщэу СтIашъу Юрэ дунаим щызэлъашIэ. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо премие къыфагъэшъошагъ, Адыгеим культурэмкIэ изаслуженнэ IофышI. Сурэтыш-модельер цIэрыIом адыгэ шъуашэм и Мафэ фэгъэхьыгъэу гущыIэгъу тыфэхъугъ. Къызыщытхъужьыныр, тхьаусыхэныр ащ ишэнэп. Зэфэхьысыжьхэр ышIыхэзэ, лъэпкъыр зыгъэдэхэрэ адыгэ шъуашэм гумэкIэу фыриIэр иIофшIагъэкIэ къызэригъэлъагъорэм тегъэгушхо, цIыфхэм ащ къыраIуалIэрэм дунэе мэхьанэ етэты.

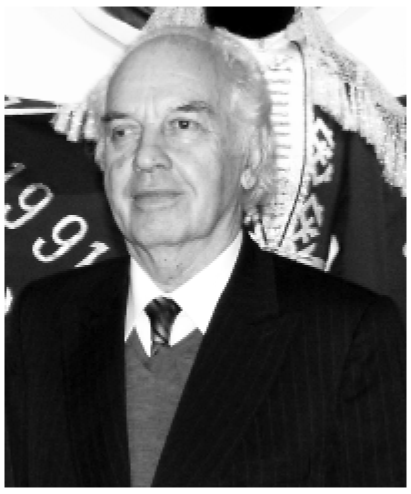

— Юр, уиIофшIагъэхэм тяплъышъ, тиззэгущыIэгъу къызыщедгъэжьэмэ нахьышIур сшIапэрэп. Адыгэ Республикэм фэгъэхьыгъэ шъуашэр 1994-рэ илъэсым пшIыгъэ. Республикэр а уахътэм ныбжьыкIэ дэдэу щытыгъ.

— 1991-рэ илъэсым республикэ тиIэ зэхъум, тищыIэныгъэ зэхъокIыныгъэу фэхъурэмэ лъэпкъ гупшысэр нахь «къагъэпIэжъгъэигъ». Адыгэ быракъым бэшIагъэу тытегущыIэщтыгъ. Хэбзэ шапхъэ хэлъэу ти Парламент быракъыр зыщаштэм, IофшIэнэу сиIэмэ ар апэ изгъэшъы сшIоигъуагъ.

— Тиреспубликэ къэралыгъо гъэпсыкIэ иIэу зэрэпытэрэм уиIофшIэн къыгъэбаищтыгъа?

— Ары. Ащ щэч хэлъэп. Тилъэпкъ зиужьыжьыным фэшI щыIэныгъэр нахь куоу къызэрэзгъэлъэгъощтым сыпылъыгъ.

Шъуашэхэр «къегъэгущыIэх»

— «Республикэр», «Тыргъэтау», «Гъобэкъуае щыщ амазонкэр», «ЩэIагъ», «ООН-р илъэс 50 зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэр», нэмыкI адыгэ шъуашэхэм тяплъызэ, псэ апытэу къытщэхъу...

— Шъуашэм уеплъызэ «къыбдэгущыIэрэм» фэдэу къызыщыбгъэхъун плъэкIыщт. Сэ сишъуашэхэм псэ апытэу бэмэ къысаIо.

— Тарихъыр, тишэн-хабзэхэр, искусствэ баеу тиIэр уиIофшIагъэхэм къыраIотыкIы. Ныбжьыр арэп къыхэзгъэщырэр — угукIэ упшъырэба?

— Зи сымышIэу сыщысын слъэкIырэп. Унэм сисми, синыбджэгъухэм сахэтми гупшысэхэм сызэлъакIу. IофшIэным дахэкIэ уигъэпшъымэ, псынкIэу зыогъэпсэфыжьы. СиеплъыкIэхэр сишъхьэгъуси, сиIахьылхэми къыздагощы.

— УиныбджэгъушIухэм ащыщых ПэрэныкЪо Чэтибэрэ ЯхъулIэ Асльанчэрыерэ. Шъуисэнэхьатхэр зэфэшъхьафых...

— Нурбый, упчIэу къысэптыщтыр къызгурыIуагъ. Тызэфэзыщэрэр, тызэшIогъэшIэгъонмэ зэбгъашIэ пшIоигъу. Лъэпкъ гупшысэр ары апэу тигъогу «лъэоир» къетыдзыныр къэзыгъэпсынкIэрэр. УпчIэжьэгъу тызэрэзэфэхъурэми тизэфыщытыкIэхэр егъэпытэх.

— КъокIыпIэм щыпсэурэ лъэпкъхэм яскусствэхэмкIэ Къэралыгъо музеим икъутамэу Мыекъуапэ дэтым Iоф щыошIэ, уитворчествэ ащ къыщыогъэлъагъо.

— Сафэраз музеим чIыпIэ къыщысэзытыгъэхэм. Сызыщыпсэурэ унэм адыгэ шъуашэхэр нахьыпэкIэ илъыгъэх.

— Джы шыкур. Музеим къычIахьэрэмэ уитворчествэ алъэгъу. Уасэу къыфашIырэр тхылъэу къызыдатхэрэм сигуапэу седжагъ. Юр, адыгэ шъуашэр орыкIэ сыда?

— СищыIэныгъ.

— О уишIуагъэкIэ Къэрэщэе-Щэрджэсым, Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Адыгеим, IэкIыб хэгъэгухэм адыгэ шъуашэхэр ащызышIыхэрэр нахьыбэ мэхъух. Нэфышъэ Заремэ къэошIэжьба?

— Ащ янэ Къэрэщэе-Щэрджэсым къикIи, Заремэ адыгэ шъуашэхэр ыдыхэу, къэгъэлъэгъонхэр зэхищэхэу зэриублагъэр къысфиIотагъ. Сишъэныгъэ зыгъэфедэ зышIоигъохэм IэпыIэгъу сыда зыкIэсымытыщтыр?!

Къэгъэлъэгъонхэр

— Тыркуем, США-м, Иорданием, Сирием, Эстонием, Москва, Къыблэ шъолъырым, нэмыкIхэм уиIофшIагъэхэр къащыбгъэлъэгъуагъ. Уасэу къыпфашIырэр зэфэохьысыжьыба?

— КъысфэгушIох, усэхэр къысфатхы. КIэлэцIыкIухэм къащыублагъэу зыныбжь хэкIотагъэхэм анэсэу адыгэ шъуашэхэм яплъых. Зы мафэм Iофэу сшIэрэр зэфэсымыхьысыжьэу къыхэкIырэп.

— Адыгэ шъуашэхэм ятеплъэ гупшысэу хаплъхьэрэр къытапIомэ гуапэ тщыхъущт.

— Адыгэ гупшысэр хэсэлъхьэ, сиIофшIэн ащ къегъэбаи. Дэхагъэу тхэлъыр непэрэ дунаим щядгъэшIэн фае. Адыгэ лъэпкъым культурэу къыхихыгъэр дгъэфедэзэ тызэрэпсэурэр къэсэIуатэ.

— Бзылъфыгъэ шъуашэмрэ хъулъфыгъэм зыщилъэрэмрэ ятеплъэкIэ зэфэшъхьафых. Ямэхьанэ сыда зэпхыгъэр?

— Бзылъфыгъэ шъуашэр цIыфым изекIуакIэ елъытыгъ. ПкIэтэлъэтэныр джанэм «къыфидэрэп». Украинэ е молдован шъуашэр пштэмэ, цIыфыр псынкIэу къызэрэшъощтым дештэ. Адыгэ шъуашэр нэмыкIэу гъэпсыгъэ. Хъулъфыгъэм щыгъыщтыр пштэмэ, ытамэхэр, ыпчанэ фызыгъэх. Дахэу зэгъэкIугъэу щыт, ыкIэ бырабзэу гъэпсыгъэ — шым зытыридзэмэ къекIоу дыгъэн фае.

— Шъуашэм икъежьакIэ зи къепIолIагъэгоп.

— ЦIыфым ипсэукIэ къыдэмылъытэу ащ утегущыIэныр тэрэзыIоп. Лъэпкъыр къызыщыхъугъэу, дунаеу къэзыуцухьэрэм, экономием къапкъырэкIы щыгъынэу зыщалъэщтым идэхагъэ. Адыгэр зыщыпсэурэ чIыпIэ дахэм ильэпкъ шъуаши къыщыдэхъугъ, нэмыкI лъэпкъхэми ашIодахэу джары зыкIаштагъэр. Дунаим щагъэфедэнэу адыгэ лъэпкъым нэшанэу хэлъыр бэ.

— МашинкэкIэ удэрэп. Мастэр пIыгъэу шэкIымрэ Iуданэмрэ уакIэлъырыс. Мастэр къызыпштэкIэ апэ узэгупшысэрэр къытэпIонэу уфаеба?

— Гупшысэу шъхьэм илъыр ары згъэфедэрэр. МэстапэкIэ IофшIэныр сэгъэцакIэ, гухэлъэу сиIэр ащкIэ къэсэIуатэ. Гъобэкъуае къикIыгъэ кIалэм а упчIэр бэмышIэу къысити, мастэр зэрэзгъэIорышIэрэм къеплъыгъ...

— Унашъохэр къыпфашIызэ шъуашэхэр одыха?

— Хьау. Сэр-сэрэу къэсыгупшысыгъэр ары Iоф зыдасшIэрэр. ЦIыфхэм къысфаIуатэрэм седэIу, искусствэм фэгъэхьыгъэу сызаджэрэр макIэп. Адыгэ лъэпкъым къылэжьыгъэр, инеущырэ мафэ зыгъэдэхэщтыр — джары сызэгупшысэхэрэр.

— Уишъуашэхэр цIыфмэ къагурэIуа?

— «Тхыпхъэхэр нэм имэкъамэх» зыIорэмэ адесэгъаштэ. Джэджэ районым къикIыхи урыс бзылъфыгъи 7 джырэблагъэ музеим къэкIуагъ. Хэгъэгу зэошхом икIэлэцIыкIухэу къысаIуагъ. Адыгэ шъуашэм икъэбар къызысэIуатэм, бзылъфыгъэхэр гъэгъэх. Нэпсыр зэралъэкIэхыжьызэ IапII къысащэкIыгъ.

— Адыгэ шъошэ 40 фэдиз пшIыгъэ. Мамырныгъэм игъэпытэн фэгъэхьыгъэ IэшIагъэхэр уиIэх. Олимпиадэ джэгунхэм афэгъэхьыгъэу Iоф зэрэпшIэрэм тыщыгъэгъуазэба.

— Адыгэ шъошитIу сшIыгъэ. «Олимпиадэ фыжьыр» цIэу афэсыусыгъ. Адыгэмэ ятарихъ тишъуашэхэмкIэ дунаим щязгъашIэ сшIоигъу. Олимпиадэм тыхагъэлажьэмэ, шъуашэхэри язгъэлъэгъунхэу сыфай.

— Iоныгъом и 28-м адыгэ шъуашэм и Мафэ тиреспубликэ имызакъоу, нэмыкI хэгъэгухэм ащагъэмэфэкIыщт. Тигъэзетеджэмэ сыда къяпIонэу узыфаер?

— МэфэкI дахэу ар сыдигъуи щэрэт. СиIофшIагъэмэ ащыщ адыгэ шъошэ 15 ащ къыщызгъэлъагъо сшIоигъу. «Налмэсыр», нэмыкIхэри хэлэжьэщтых. Адыгэ лъэпкъым изыкIыныгъэ ащ фэдэ мэфэкIхэм агъэпытэ.

— Юр, Iоныгъом и 28-р о уимэфэкI маф. Тигъэзетеджэмэ ацIэкIэ тыпфэгушIо. Уиунагъо удатхъэу, уинасып зыдэплъэгъужьэу Тхьэм нарт бэгъашIэ ышIыщтхэм ащыщ ухъунэу пфэтэIо.

— ТхьауегъэпсэуI.

ЕМТIЫЛЪ Нурбый.

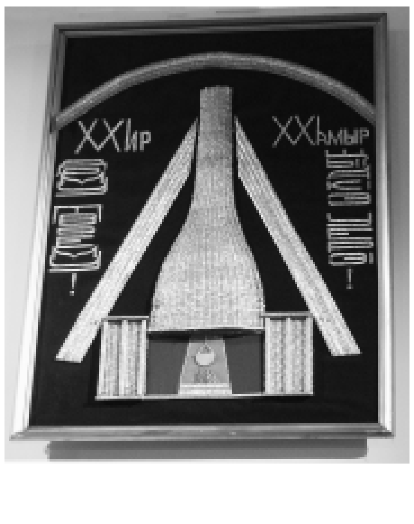

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьаIэр
ДЭРБЭ ТИМУР

Редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр
МЭЩЛIЭКЪО Саид

ПшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр
ТХЬАРКЪОХЪО Адам

Редакцием зыдэщыIэр:
385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,
редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.
E-mail: adygvoice@mail.ru

ЗыщаушыхьатыгъэрI:
Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIорышIапI, зэраушыхьатыгъэ номерыр **ПИ №ТУ23-00916**

Зыщыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 4000
Индексхэр 52161 52162
Зак. 3261

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00